

Φυσικό Περιβάλλον

Κάπου στη Βόρεια Ελλάδα την άνοιξη σε ένα ολάνθιστο υγρολίβαδο, ένα όχημα διασχίζει τον χρωματόδρομο. Ξαφνικά, φτερουγίσματα χαλούν την ψυχία, ένα μεγάλο σμήνος απογειώνεται, χρώματα κατακλύζουν τον γαλάζιο ουρανό. Χάλκινες, πράσινο-ροβ ανταύγειες και μεγάλα κυρτά ράμφη σηματοδοτούν το είδος: Ευρασιατική Χαλκόκοτα. Τα πουλιά πετούν και κάπου, αρκετά μακριά από τον δρόμο, ξανακάθονται για να τραφούν. Είδος πανέμορφο, ιδιαίτερο και ντροπαλό, τρόπαιο για τον παρατηρητή πουλιών αλλά κάθε επίδοξο φωτογράφο φύσης.

Ευρασιατική Χαλκόκοτα

Plegadis falcinellus

ΚΕΙΜΕΝΟ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:
Νάσος Ναλμπάντης

Οι Στυμφαλίδες όρνιθες ήταν ανθρωποφάγα πουλιά με χάλκινα ράμφη, νύχια και φτερά, των οποίων η εξόντωση επιτεύχθει, σύμφωνα με τη μυθολογία, με τον έκτο άθλο του Ηρακλή. Ο Ηρακλής δεν ήξερε πώς να τις κάνει να βγουν από την πυκνή βλάστηση της λίμνης, όμως η θεά Αθηνά του έδωσε κρόταλα από χαλκό σφυρηλατημένα στο εργαστήρι του Ηφαίστου. Στο άκουσμα του ήχου τους τα πουλιά πέταξαν τρομαγμένα και ο Ηρακλής τόξευσε και σκότωσε τα περισσότερα. Όσα απέμειναν κατέφυγαν στο νησί του θεού Άρη, όπου αντιμετωπίστηκαν αργότερα από τους Αργοναύτες, που κατευθύνονταν προς

την Κολχίδα. Μπορεί ο μύθος να εννοεί τις επιπτώσεις των ελών και την αποξήρανσή τους ως λύση, όμως σίγουρα έμπνευση αποτέλεσαν οι χαλκόκοτες που επισκέπτονται τη χώρα μας την εποχή των κουνουπιών, κατά τον τελευταίο μήνα της άνοιξης.

Δύσκολο είδος για φωτογράφιση, διότι πετά μακριά με το παραμικρό. Το σμήνος λειτουργεί σαν ένα σώμα και με τα εκατοντάδες μάτια του εντοπίζει την παραμικρή κίνηση και απομακρύνεται πετώντας. Ακόμη, στον νέο παρατηρητή πουλιών ή τον απλό επισκέπτη το πτηνό φαίνεται από μακριά μαύρο, με αποτέλεσμα να το μπερδεύουν με τον

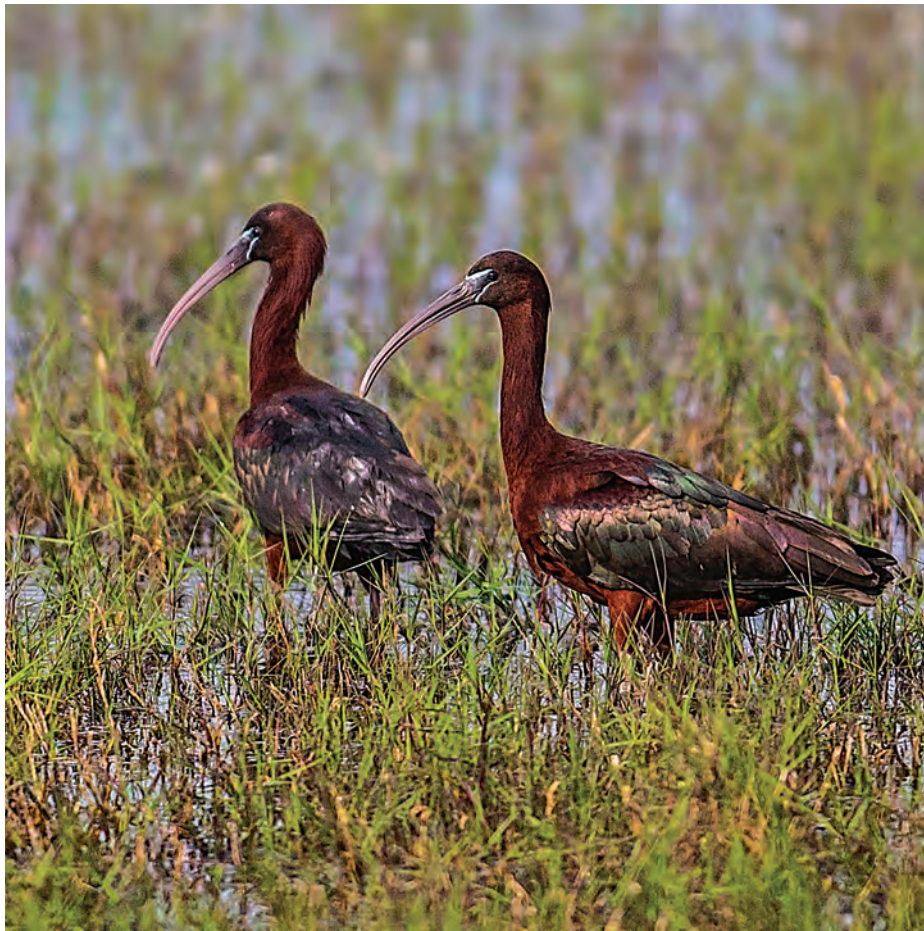

κορμοράνο. Έτσι, πολλοί αγνοούν ακόμη και την ύπαρξή του. Τα μαγικά χρώματα και οι ιριδισμοί των φτερών του γίνονται ορατά όταν τα λούσει το ηλιακό φως.

Η Χαλκόκοτα ανήκει στην τάξη των Πελαργόμορφων και στην οικογένεια των Θρησκειορνηθιδών. Μεσαίου μεγέθους, σκουρόχρωμη στο σώμα και στα πόδια, με κύριο χαρακτηριστικό το κυρτό προς τα κάτω ράμφος της. Από μακριά δείχνει σκούρα καφέ ή μαύρη, και μόνο από κοντινή απόσταση και υπό έντονο ηλιακό φως φαίνεται χαλκόχρωμη με μεταλλικές πράσινες και μοβ αποχρώσεις στις φτερούγες της. Πετάει με τον λαιμό και τα πόδια σε έκταση.

Έχει μήκος 48 έως 66 εκατοστά και είναι παρόμοια στο μέγεθος με μικρό ερωδιό. Το άνοιγμα των φτερών της κυμαίνεται από 80 έως 105 εκατοστά και το βάρος της από 500 έως 840 γραμμάρια. Διαχειμάζει στην Αφρική, και στις αρχές Απριλίου ξεκινά το μακρινό της ταξίδι προς τη Ν.Α. Ευρώπη, όπου συνήθως φωλιάζει και περνά τα καλοκαίρια της. Τους ανοιξιάτικους μήνες τη συναντάμε στους υγρότοπους της χώρας μας σε μικρά ή μεγάλα σμήνη. Θα τη δούμε να αναζητά την τροφή της στις όχθες λιμνών και υγρολίβαδων. Φωλιάζει σε υγρότοπους γλυκού νερού με πυκνή βλάστηση και σε

καλαμιώνες. Στη χώρα μας προτιμά τους μεγάλους υγρότοπους της Βόρειας και της Δυτικής Ελλάδας. Παρατηρήσεις ερευνητών έδειξαν πως τα πουλιά της Ανατολικής Ευρώπης ξεχειμωνιάζουν κυρίως στη Δυτική Αφρική, στην υποσαχάρια περιοχή. Η Χαλκόκοτα εντοπίζει τα θηράματά της μέσω της αφής καθώς ανιχνεύει τον πυθμένα με το μακρύ, κυρτό ράμφος της. Αισθητήρες αφής στο ράμφος της επιτρέπουν να το κλείνει αυτόματα μόλις νιώσει την παρουσία τροφής. Τρέφεται σε μικρά σμήνη όπου το ένα πουλί βρίσκεται δίπλα στο άλλο, πολλές φορές και με άλλα υδρόβια, όπως ερωδιοί και καλαμοκανάδες. Βρίσκει την τροφή της βυθίζοντας το μεγάλο της ράμφος στη λάσπη

του πυθμένα ή κουνώντας το ανοικτό μέσα στο νερό, όπου βρίσκει υδρόβια έντομα, σκουλήκια, σαλιγκάρια και συχνά γυρίνους. Μετά την ηλικία των δύο ετών είναι έτοιμη να αναπαραχθεί. Κατά την περίοδο αναπαραγωγής σχηματίζει μικρές αποικίες φωλιάζοντας σε πυκνούς καλαμιώνες και προφυλαγμένους από αδιάκριτα μάτια υγρότοπους. Γεννά 3 με 6 γαλαζοπράσινα αυγά, που τα επωάζει κυρίως το θηλυκό για 21 περίπου ημέρες. Στη χώρα μας φωλιάζει στους μεγάλους υγρότοπους της Βόρειας και Δυτικής Ελλάδας. Στα Βαλκάνια και στην Ελλάδα έχει σημειωθεί μεγάλη μείωση του πληθυσμού της: από 2.000 ζεύγη πριν από το 1970 σε 220-300 το 2015. Τον

Αύγουστο, μεταναστεύουν για την Αφρική, πρώτα τα ενήλικα πουλιά και αργότερα τα νεαρά. Η Χαλκόκοτα στη φύση ζει από 14 ως 20 χρόνια.

Απειλή αποτελεί η ρύπανση των νερών και η καταστροφή των υγρότοπων, των υγρολίβαδων και των ρηχών περιοχών γλυκού νερού. Η αύξηση του αριθμού των κορμοράνων σε ορισμένες περιοχές είναι πιθανόν να αποτελεί πρόσθετη απειλή για το είδος, δεδομένου ότι τα δύο είδη χρησιμοποιούν κοινά σημεία για την κατασκευή φωλιάς. Επίσης, έχουν καταγραφεί και περιστατικά λαθροθηρίας κατά τη μετανάστευση, που πάντως τείνουν να εκλείψουν. Αποτελεί προστατευόμενο

είδος. Έτσι, απαιτούνται μέτρα διατήρησης, όπως η προστασία των υγρότοπων, ιδιαίτερα αυτών όπου η χαλκόκοτα αναπαράγεται, από τη ρύπανση και την υποβάθμιση αλλά και η προστασία των περιοχών όπου τρέφεται. Ακόμη, απαραίτητη είναι η προώθηση μέτρων για τον περιορισμό της χρήσης γεωργικών φαρμάκων και λιπασμάτων στις καλλιεργούμενες εκτάσεις περιφερειακά των υγρότοπων. Θα βοηθούσε προς αυτήν την κατεύθυνση και ο έλεγχος του πληθυσμού των κορμοράνων.

Αυτό το χάλκινο, γεμάτο μεταλλικές ανταύγειες, πανέμορφο σμήνος μας επισκέπτεται κάθε καλοκαίρι και ομορφαίνει τον ελληνικό ουρανό.